

Ιχθυοκαλλιέργειες: Το ελληνικό ψάρι πρωταγωνιστεί στις εξαγωγές

08:00 - 26 Ιαν 2023 | ΤΡΟΦΙΜΑ & ΠΟΤΑ

«Κλειδί» για την επόμενη μέρα της Ελληνικής και Ευρωπαϊκής οικονομίας είναι η ορθολογική αξιοποίηση της Πράσινης Συμφωνίας και η επίτευξη των στόχων της για μια σύγχρονη, αποδοτική και ανταγωνιστική οικονομία. Αυτό εξασφαλίζει μηδενικές καθαρές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050 και οικονομική ανάπτυξη αποσυνδεδεμένη από τη χρήση φυσικών και άλλων πόρων.

Του Γιώργου Αλεξάκη

Δημοσιεύθηκε στο Reporter Inside Information Magazine - Δεκέμβριος 2022

Το μοντέλο αυτό, αφορά και τον κλάδο των τροφίμων, όπου η ΕΕ επιδιώκει να υιοθετήσει στοχεύοντας στη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των συστημάτων παραγωγής, στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας απέναντι σε κρίσεις και την εξασφάλιση υγιεινών και οικονομικά προσιτών προϊόντων για τις μελλοντικές γενιές.

Ακολουθώντας τις εξελίξεις, οι επιχειρήσεις της ιχθυοκαλλιέργειας έχουν ήδη ξεκινήσει να αντιμετωπίζουν τις αναδυόμενες προκλήσεις και ευκαιρίες που αφορούν τον κλάδο, με πρώτη προτεραιότητα την επίτευξη κάποιων βασικών, αλληλένδετων στόχων, όπως η οικοδόμηση ανθεκτικότητας και ανταγωνιστικότητας, η διασφάλιση της κοινωνικής αποδοχής και της ενημέρωσης του καταναλωτή, η ενίσχυση των γνώσεων και της καινοτομίας και βέβαια η συμμετοχή στην πράσινη μετάβαση, ως τμήμα της Πράσινης Συμφωνίας.

Ωστόσο, όπως αναφέρει μιλώντας στο Reporter Magazine, ο **Φίλιππος Πετρίδης**, Πρόεδρος & Διευθύνων Σύμβουλος AMBIO A.E., εταιρείας με μεγάλη εμπειρία στον κλάδο, υπάρχουν προβλήματα. "Η πολεμική σύρραξη στην Ουκρανία και οι συνέπειές της εκτός των άλλων αποσυντόνισαν και την εμπορική δραστηριότητα πολλών κλάδων σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι κυβερνήσεις των ευρωπαϊκών κρατών κατανόησαν το πρόβλημα και μέσα από ένα σύστημα αποζημιώσεων και πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας προσπάθησαν να υποστηρίξουν την πληγείσα επιχειρηματικότητα" σημειώνει και προσθέτει ότι, ένας από τους κλάδους που επλήγησαν ιδιαίτερα, ήταν ο κλάδος της ιχθυοκαλλιέργειας. Στην Ελλάδα έγιναν σημαντικά βήματα για την ενίσχυσή του, αφού ως γνωστόν αποτελεί τον πρώτο εξαγωγικό κλάδο ζωικών προϊόντων και τον τρίτο μετά τα φρούτα/λαχανικά και τα γαλακτοκομικά."

Οι δράσεις στήριξης

Με βάση τον κ. Πετρίδη, "έχει ήδη εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το νέο Πρόγραμμα Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας (ΠΑΛΥΘ) για την προγραμματική περίοδο 2021-2027, με συνολικό προϋπολογισμό 519,64 εκ. ευρώ δημόσια δαπάνη. Από αυτά το 25% δηλαδή 130 εκ. ευρώ θα διατεθούν για ενίσχυση της Υδατοκαλλιέργειας και της Μεταποίησης.

Το πρόγραμμα θα στηρίξει την Ανθεκτικότητα των τομέων της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας στηρίζοντας την ανάπτυξη και τη διαφοροποίησή τους, χρησιμοποιώντας αντισταθμιστικά συστήματα για τη θωράκιση των σχετικών τομέων της οικονομίας από μελλοντικές κρίσεις."

Όπως σημειώνει, ο κ. Πετρίδης, "με σκοπό την Πράσινη Μετάβαση θα ενισχυθούν επενδύσεις για την προώθηση της υδατοκαλλιέργειας χαμηλών περιβαλλοντικών επιπτώσεων (συμπεριλαμβανομένης της βιολογικής υδατοκαλλιέργειας), επενδύσεις για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα κατά την παραγωγή και τη μεταφορά των προϊόντων, και για την προώθηση της μεταποίησης αυτών. Βασικό στοιχείο του Προγράμματος αποτελεί επίσης η Ψηφιακή Μετάβαση των τομέων της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας.

Παράλληλα στη διάθεση των επιχειρήσεων βρίσκονται και «τα υπόλοιπα» από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας (ΕΠΑΛΘ) 2014-2020.

Συγκεκριμένα, η Υποδράση «Χρηματική αποζημίωση των φορέων εκμετάλλευσης του τομέα αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας για το διαφυγόν εισόδημά τους και για το πρόσθετο κόστος που προέκυψε λόγω της διατάραξης της αγοράς η οποία προκλήθηκε από τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και τις επιπτώσεις της στην εφοδιαστική αλυσίδα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας», βρίσκει εφαρμογή σε ολόκληρη την Ελληνική Επικράτεια και ένταση ενίσχυσης ύψους 100% επί της επιλέξιμης δαπάνης.

Τέλος, τρέχει και το πρόγραμμα του Ταμείου Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας. Ειδικά για τις ιχθυοκαλλιέργειες είναι ενεργή για υποβολή αιτήσεων η πρόσκληση «Ενίσχυση Υδατοκαλλιεργειών». Η δράση στοχεύει στην ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας, στον εκσυγχρονισμό των προϊόντων, στην ανάπτυξη φιλικών προς το κλίμα διεργασιών, στη βελτιστοποίηση της παραγωγής, στη μεταφορά τεχνογνωσίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων, στη δημιουργία τράπεζας γενετικού υλικού για την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών, κ.λπ.

Όλες οι παραπάνω ενέργειες και πρωτοβουλίες κρίνονται ιδιαίτερα σημαντικές, διότι ο κλάδος της ιχθυοκαλλιέργειας όντως αντιμετωπίζει συνεχώς προβλήματα λόγω των αλληπάλληλων κρίσεων” τονίζει ο Πρόεδρος & Διευθύνων Σύμβουλος της AMBIO A.E.

Οι αστερίσκοι

«Παρατηρείται όμως ένα παράδοξο...» αναφέρει με έμφαση ο κ. Πετρίδης και εξηγεί: «Ενώ γενικά δεν υπάρχουν αποκλεισμοί στις ενισχύσεις όσον αφορά το μέγεθος του δικαιούχου, η ενίσχυση για τις υδατοκαλλιέργειες από το ΤΑΑ καλύπτει μόνο μικρομεσαίες επιχειρήσεις αφήνοντας εκτός τις «μεγάλες» και τις ατομικές. Και εδώ αρχίζουν να γεννώνται εύλογα ερωτήματα. Οι μεγάλες επιχειρήσεις δεν έχουν ανάγκες ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού; Δεν έχουν οι μεγάλες εταιρείες ανάγκη ενίσχυσης για την οργάνωση υποδομής αποθεματοποίησης και επεξεργασίας, ώστε να αντιμετωπίσουν ποιο αποτελεσματικά τις προκλήσεις του μέλλοντος;

Και το θέμα δεν θα παραξένευε ίσως κανέναν αν οριζόντια όλες οι προσκλήσεις για ενίσχυση από το ΤΑΑ αφορούσαν ΜμΕ. Από τις ανακοινώσεις όμως φαίνεται πως αυτό έγινε επιλεκτικά.

Για παράδειγμα, η πρόσκληση για «Πράσινο Αγροτουρισμό» αφορά και ΜμΕ και μεγάλες επιχειρήσεις. Το ίδιο παρατηρείται στις αντίστοιχες προσκλήσεις για τον «Εκσυγχρονισμό του πρωτογενούς τομέα» και για την «Καινοτομία και πράσινη μετάβαση στην μεταποίηση αγροτικών προϊόντων».

Αλλά ακόμη και έτσι θα φαινόταν λογική η επιλογή της διοίκησης για την διάκριση στις ενισχύσεις του ΤΑΑ αν η συντριπτική πλειοψηφία της Ελληνικής ιχθυοκαλλιέργειας αποτελούνταν από ΜμΕ. Εδώ όμως συμβαίνει ακριβώς το αντίστροφο!

Είναι σημαντικό λοιπόν η δημόσια διοίκηση να λάβει σοβαρά υπόψη την αστοχία του ΤΑΑ και να διαμορφώσει χρηματοδοτικά εργαλεία για το σύνολο του κλάδου αποφεύγοντας επιζήμιες για την Εθνική οικονομία διακρίσεις.

Τέλος, με δεδομένη την ανάγκη σημαντικών επενδύσεων για την ενίσχυση της μεταποίησης και επεξεργασίας προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας και τη δημιουργία προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας, θα πρέπει να ενεργοποιηθούν κατάλληλα χρηματοδοτικά μέσα για την ενίσχυση και των μεγάλων επιχειρήσεων οι οποίες προγραμματίζουν σημαντικές επενδύσεις στον τομέα της μεταποίησης. Υπενθυμίζουμε

ότι οι σχετικές διατάξεις για την χρήση χρηματοδοτικών μέσων δεν ενεργοποιήθηκαν ποτέ στο ΕΠΑΛΘ 2014-2020.

«Ας ελπίσουμε να υπάρχουν ευήκοα ώτα...» αναφέρει ο Πρόεδρος & Διευθύνων Σύμβουλος της AMBIO Α.Ε.

Το στίγμα του κλάδου

Αξίζει να σημειωθεί ακόμα ότι σύμφωνα με τις προβλέψεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τροφίμων (FAO) και της Παγκόσμιας Τράπεζας μέχρι το 2030 πάνω από το 65% των ιχθυερών προϊόντων θα προέρχεται από την υδατοκαλλιέργεια και όχι από την αλιεία, κάτι που αναδεικνύει περαιτέρω την σημασία των επενδύσεων.

Συγκριτικά δε με άλλες παραγωγικές δραστηριότητες, φαίνεται ότι η υδατοκαλλιέργεια βρίσκεται αναφορικά με την παραγωγή εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου σε πολύ χαμηλότερα έως αμελητέα επίπεδα σε σχέση με την παραγωγή μοσχαρίσιου και χοιρινού κρέατος. Είναι δεδομένο επίσης ότι τα ψάρια απαιτούν σημαντικά λιγότερη τροφή. Η παραγωγή ενός κιλού πρωτεΐνης από ψάρι απαιτεί λιγότερα από 13,5 κιλά δημητριακών σε σχέση με τα 61,1 κιλά που απαιτούνται για αντίστοιχη ποσότητα πρωτεΐνης από μοσχάρι. Μια ιδιαίτερα σημαντική παράμετρος σήμερα όπου υπάρχει πρόβλημα με την διαθεσιμότητα καλλιεργήσιμης γης για την παραγωγή ζωοτροφών.

Να σημειωθεί ότι πωλήσεις που σημείωσαν ρεκόρ δεκαετίας, αλλά και ανησυχία για το επιβαρυνόμενο οικονομικό περιβάλλον εξαιτίας των πληθωριστικών πιέσεων και των ανατιμήσεων, είναι τα βασικά συμπεράσματα της τελευταίας 8ης Ετήσιας Έκθεσης Υδατοκαλλιέργειας, που εκδόθηκε το 2022 από την Ελληνική Οργάνωση Παραγωγών Υδατοκαλλιέργειας (ΕΛΟΠΥ) παρουσιάζοντας τις εξελίξεις του κλάδου για το 2021.

Πωλήσεις ρεκόρ

Οι πωλήσεις ψαριών ελληνικής ιχθυοκαλλιέργειας το 2021 ανήλθαν στους 131.250 τόνους, αξίας 636 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση 7% ως προς τον όγκο και σχεδόν 10% ως προς την αξία πωλήσεων σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η τσιπούρα και το λαβράκι αντιπροσωπεύουν το 96% της παραγωγής (125.550 τόνοι) του κλάδου και το υπόλοιπο 4% όλα τα υπόλοιπα είδη (5.700 τόνοι).

Ομοίως, και η εξωστρέφεια του κλάδου ενισχύθηκε περαιτέρω με τις εξαγωγές να έχουν αυξηθεί κατά 9% ως προς τον όγκο και την αξία και να ανέρχονται σε 100.361 τόνους, αξίας 499 εκατ. ευρώ.

Πού πηγαίνει το ελληνικό ψάρι

Το 80% της παραγωγής διατέθηκε στην Ε.Ε. και σε τρίτες χώρες, ενώ το υπόλοιπο 20% στην εγχώρια αγορά. Κυριότερες αγορές για το ελληνικό ψάρι ιχθυοκαλλιέργειας παραμένουν η Ιταλία, η Ισπανία και η Γαλλία, καθώς και οι τρεις μαζί απορρόφησαν το 58% της Ελληνικής παραγωγής.

Παρά τον αυξημένο ανταγωνισμό με τις τρίτες χώρες και τη συνεχιζόμενη αύξηση της παραγωγής της Τουρκίας, οι μέσες τιμές και για τα δύο κύρια είδη εμπορίας παρουσιάζονται βελτιωμένες (+1,5% τσιπούρα, +6% λαβράκι), δημιουργώντας θετικά αποτελέσματα για την πλειοψηφία των επιχειρήσεων του κλάδου.

Πέρα από τις δράσεις για την αύξηση της παραγωγής και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, στο επίκεντρο του κλάδου παρέμειναν και οι επενδύσεις για την προ-ώθηση των βιώσιμων πρακτικών της υδατοκαλλιέργειας και την ενίσχυση της αειφορίας του κλάδου, δίνοντας έμφαση στη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και την προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί πως το 2021 έγινε αισθητή και μια σειρά από αρνητικές επιπτώσεις, που πυροδοτήθηκαν από την πανδημία και εντάθηκαν από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Οι πληθωριστικές πιέσεις και οι ανατιμήσεις σε όλες τις εισροές της παραγωγικής διαδικασίας, πρωτίστως με την αύξηση των πρώτων υλών που χρησιμοποιούνται στις ιχθυοτροφές και δευτερευόντως με την αύξηση στο κόστος της ενέργειας, στο υγρό οξυγόνο, στα υλικά συσκευασίας, αλλά και στο κόστος μεταφοράς, είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους παραγωγής κατά 25% έως σήμερα.